

Takoj lani je začela z adaptacijami in dom primerno uredila, da bo ustrezal vsem zahtevam. Adaptacijski stroški so znašali okrog 250.000 Din. Letos v maju so se izselile stranke in končana so bila zadnja dela. V internatu so zelo zmerne cene, da jih bo lahko zmagoval za svoje otroke tudi učitelj z dežele. Ljubljani bo dom zlasti o počitnicah in o priliki učiteljskih prireditvev v mestu mnogo koristil, saj bo lahko prenočilo v njem mnogo gostov.

Po slovesnostih je prisotne goste vodil tov. Kobal po domu in razkazoval njegovo ureditev. V domu je sedaj že nastanjenih 37 dijakov. Za letošnje pripravljeno 40 po-

stelj v 5 spalnih sobah. V domu sta tudi dve učilnici, dve sobi za prefekta, bolniška soba in pisarna. Jedilnica je v drugem poslopiju, kjer je tudi kuhinja in je tam še prostora za večjo sobo, v kateri bo prostora za 28 poseljev. Toda to bo mogoče preurediti šele v bodoče, če bo zadruži stalo učiteljstvo tudi v bodoče ob strani in jo podpiralo z denarnimi prispevki.

Lepa je bila ta skromna slovesnost, ki nas navdaja z zavestjo, da je mogoče realizirati vsako idejo. Dolga je doba 40 let, toda danes stoji tudi naš »Učiteljski dom« in dolžnost nam velevala, da skrbimo za njegov pravičen razvoj in obstoj.

Ob odhodu banskega šolskega nadzornika Andreja Skulja

V zadnji številki »Učiteljskega tovariša« smo čitali, da je bil razrešen vršenja dolžnosti banskega šolskega nadzornika tov. Andrej Skulj. S to vestjo je bilo prizadeto vse slovensko učiteljstvo, ki pozna tov. Andreja Skulja in njegovo delo.

Že l. 1925. je bil sreski šolski nadzornik za ljubljansko okolico. Izkazal se je kot dober

svetovalec v vseh šolskih in pedagoških zadevah, izkazal se je pa tudi kot objektivni in razsoden predstojnik in nadzornik. Vsakdo, ki ga je poznal, je cenil njegovo delo in kot dobremu kmetijskemu strokovnjaku mu je pozneje poverila oblast mesto nadzornika šolskih vrtov. Tudi to funkcijo je vršil v splošno zadovoljstvo nad vse vestno. Prav zaradi svoje objektivnosti, zaradi svojega stvarnega dela, zaradi poznanja slovenskega šolstva je bil že l. 1928. imenovan za oblastnega šolskega nadzornika. Toda, ker to njegovo imenovanje ni bilo izvedeno, mu je bilo poverjeno vodstvo banovinskega šol. odbora, kjer je uspešno deloval za gospodarski dvig našega šolstva.

Za v. d. banskega šolskega nadzornika je bil tov. Skulj imenovan v decembru 1934. Niti eno leto ni bil na tem položaju, toda njegovo blagodejno objektivnost in trezno presojo vseh zadev smo opažali učitelji ves ta čas in ob vsaki priliki. Kot najboljši poznavalec slovenskega šolstva je presojal vsakega učitelja (ico) le, in edino kot učitelja (ico). Pravi zagovornik učiteljskih moralnih pravic, kot je tov. Skulj vedno bil, tudi ne more drugače ravnati.

Ko zapušča svoje mesto moramo poudariti, da občuti vse slovensko učiteljstvo to kot veliko izgubo. Saj nam je tov. Skulj dobro znan ne samo kot pedagoški delavec in šolski organizator, marveč ga poznamo tudi kot poverjenika JUJ in urednika »Učit. tovariša« ter mladinskega pisatelja. Njegovo delo je bilo povsod vidno, stvarno in koristno. Nikoli ni ostajal pri besedah, vedno je prešel tudi k dejanjem.

Preudarnega, objektivnega in vseskozi požrtvovalnega šolnika bomo težko pogrešali.

L.

Načela prosvetne politike

Svoboda učitelja pri delu

Za dosego kulturno-prosvetnih stremeljenj in za uspeh dela udruženja za napredek šole in narodne prosvete, si je postavilo JUJ v svoji deklaraciji tudi načelo:

»Svoboda učitelja pri delu, da se lahko usposobi za dovršene vzgojitelja in principce: akademsko izobrazbo učitelstva, pedagoško neodvisnost, ekonomsko-socialno preskrbo, stalnost v službi in državljansko enakopravnost in svobodo«.

V članku, ki je izšel pod istim naslovom v predzadnji številki »Učiteljskega tovariša« sem obrazložil najvažnejše temelje, ki so nujno potrebni za razvoj otrokove svobode v šoli. Toda ta je brez učiteljeve svobode pri njegovem delu nemogoča. Eno je posledica drugega — stremljenje po prvem ustvarja zahtevo po drugem.

Sedanje jugoslovansko učiteljstvo stremi za tem, da naj postane učitelj pri svojem delu, in to predvsem v šoli, dovršen vzgojitelj. Do dovršenosti je potrebnih mnogo stopinj, a če je tudi dana učitelju možnost, da se dviga po vseh stopnjah, ki ga vodijo do dovršenosti, bo mogel doseči najvišjo stopnjo popolnoma

dovršene vzgojitelja šele tedaj, če je sam popolna osebnost. Toda za razpravo o tem končnem smotru ni tu mesta, marveč si oglejmo predvsem predpogoje, ki jih vsebujejo posamezni, v deklaraciji iznčeni principi.

Na vseh letošnjih banovinskih skupščinah je razpravljalo učiteljstvo o potrebi reorganizacije učiteljske izobrazbe. Na banovinski skupščini v Ljubljani sta predavala o predmetu g. prof. Šilih in tov. Dovgan. Prvi je obravnaval dvojno in sicer prehodno in dokončno obliko učiteljske izobrazbe. V obeh prihaja do zaključne zahteve po akademski izobrazbi. Drugi je postavil zahtevo o dovršeni srednji šoli in dvoletni pedagoški akademiji. Na osnovi vseh sklepov banovinskih skupščin je bil sprejet na glavni skupščini sklep za zahtevo akademske izobrazbe za učiteljstvo. S tem sklepom ni mišljeno, da bi naj bodoči učitelji študirali sedanje fakultete na univerzah, marveč bi morala biti pedagoška fakulteta prilagojena tako, da bi dobili na njej bodoči učitelji vseh kategorij teoretično in tudi praktično podlago za svoje delo v šoli, a bi istočasno študirali tudi posredne naučne discipline ter se tako spopolnjevali.

tudi s praznimi vrečami domov. Bila je to nekaka bera, kot jo je pobirala tudi duhovščina. Seveda je bil tu učitelj mnogo odvisen od dobre volje ljudi in še bolj od letine. Pri tem se je primerila marsikaka vesela in smešna epizoda, pa tudi mnogo žalostnih in neveselih, če se je ljudstvo upiralo tem dajatvam. Pogosto se je moral učitelj pobirajoč bero vrniti domov praznih rok in se je v sili večkrat obrnil na oblast za pomoč. »Učit. tov.« navaja celo primere, ko je moral učitelj z oboroženo pomočjo izterjevati bero, če je hotel dobiti to, kar mu je šlo, in če ni hotel živ v zemljo z družino vred. Koliko »goljufov, tatov«, in enakih olupitčenj svojega imena je moral v takih primerih shraniti, večkrat celo vpiro otrok, ki so hodili k njemu v šolo — Se hušje je bilo pa tam, kjer je učitelj dobival plačo v denarju.

Zato je učiteljstvo te dobe dajalo v svojem glasilu dokaj glasno duška svojemu stremljenju, in sicer: Bera naj se odpravi. Učitelj naj bo plačan le kot učitelj, cerkovniške službe naj ne opravlja, organizatorstvo pa le tisti, ki jo hoče prostovoljno za svoj poljšček, a naj bo za to posebej plačan. Namesto bere naj se kmetu in drugim stanovom naloži davek v enaki vrednosti, kot je vredna bera vsakega posameznika. To je učiteljstvo v »Učit. tov.«, ki je bil najvnetejši zagovornik teh učiteljskih stremeljenj tudi doseglo z novim šolskim zakonom iz l. 1869, in s paralelnimi zakoni v deželnih zborih.

Najboljši ironizator preje opisanih razmer v učiteljskem stanu, a obenem najboljši satirični opisovalec tu opaženih tragikomskih dogodkov je pač učitelj Bernard Tomšič iz Metlike, znan tudi po tem, ker je spisal: »Eno prav lepo ino kunftno Peissen, ki jo

Dejstvo je, ako hočemo vzgojiti svobodnega otroka, moramo imeti svobodnega, intelektualno in pedagoško zelo močnega učitelja. Takega pa ne more ustvariti dosedanja učiteljska šola, marveč edino le posebna, temu namenu prirejena pedagoška fakulteta na univerzi.

Učiteljstvo občuti pri svojem praktičnem delu stalno pomanjkanje znanja v vseh panogah. Da se spopolnjuje, obiskuje razne tečaje, in prav to dejstvo toliko bolj potrjuje naše zahteve po akademski izobrazbi. Le visoko naobrazen in tudi inteligenten učitelj bo mogel nuditi otrokom svobodo v šoli. Slaba ali premala učiteljeva izobrazba pa to izključuje. Prav zaradi otroka je akademska izobrazba učiteljstva nujno potrebna.

Tudi pedagoška odvisnost učitelja v izvrševanju njegovega učnega in vzgojnega poklica v šoli ne more dovesti do vzgoje svobodnega otroka.

Naš šolski zakon iz leta 1929, predvideva delovni princip pouka, toda za izvedbo tega principa je nujno potrebna popolna pedagoška neodvisnost, ki je bila doslej zelo ovirana z različnimi predpisi in učnimi načrti in tudi s predpisanimi učnimi knjigami, kar vse spravljajo učitelja v popolno pedagoško odvisnost. Ako bomo hoteli uvesti v naše šolstvo moderne pedagoške principe in postaviti naše šolstvo na čim višjo stopnjo, bomo morali zagotoviti učitelju predvsem popolno pedagoško neodvisnost.

Ekonomsko-socialna preskrba učitelja spada med glavne principe in pogoje našega dela. Prav danes, ko stoji učiteljstvo pred dejstvom, da so nekateri posamezniki izgubili precejšen del svojih dosedanjih prejemkov, je pač naša dolžnost, da najkrepkejšo podpiramo prav ta temeljni princip učiteljeve svobode v šoli. Od leta do leta se znižujejo dohodki učitelja, a žal da se pri tem ne misli na pravo in pravilno ekonomsko in socialno preskrbo. Prezadolženost ogromne večine učiteljskega nam priča, da je ekonomska preskrba preslaba in zadevna statistika bi nam pokazala naravnost neverjetne številke. Proučevanje vzroka zadolženosti bi nas dovedlo do zaključka, da jo povzročajo po večini le bolezenski primeri v družini. Vse dosedanje socialno zavarovanje učiteljskega slona na prostovoljni privatni inicijativi, ki pa še ni pognala v vsem stanu pravih korenin. In vendar je prav ekonomsko-socialna preskrba naravnost vitalnega pomena za stan, kot je učiteljski in zato je toliko večjega pomena za svobodo učitelja pri njegovem delu.

Predpogoj učnega uspeha v šoli je temeljito spoznavanje krajevnih razmer, in dobre učne uspehe moremo pričakovati le od dela, ki je plod sociološkega spoznavanja. Za vsako temeljito spoznavanje kraja in njegove okolice je potrebno mnogo časa. Prav zaradi tega pa mora imeti učitelj stalnost. Omogočeno mu mora biti, da se lahko brez skrbi posveti proučevanju okolice, spoznavanju

Za jesen in zimo!

Tople volnene tkanine za plašče, kostume, obleke, kakor tudi vso drugo manufakturno blago si preskrbite pri znani trrdki

A. ŽLENDER

LJUBLJANA — MESTNI TRG 22

Ogromna zaloga najboljših kvalitet Vam nudi bogato izbiro trpežnega blaga, finih vzorcev in barv ter najsolidnejših cen.

Cenjenemu učiteljstvu popust!

ljudi in razmer, kar mu je za vzgojo svobodnega otroka nujno potrebno. Samo ako ne misli na svojo premostitev, se more učitelj popolnoma posvetiti delu v šoli in izven nje. Stalnost je učitelju in njegovemu delu nujno potrebna.

Za učitelja, najvažnejšega prosvetnega delavca med narodom, je naravnost ponižujoče, da se smejo in morejo vmešavati v vprašanja njegove premostitve ali nepremestitve tudi laiki. Tega vpliva se mora učiteljstvo rešiti. Uvesti se bo morala učiteljska stalnost, ker s tem se bo šele začela učiteljeva svoboda, ki je predpogoj otrokove svobode v šoli.

Med predpogoje uspešnega učiteljevega dela spada tudi princip državljanske enakopravnosti in državljanske svobode. Ako primerjamo učiteljske disciplinske predpise s predpisi za ostalo uradništvo, tedaj moramo priti do zaključka, da učiteljstvo ne uživa državljanske enakopravnosti. Učiteljstvo bi se moralo v pogledu disciplinskega postopka izenačiti z ostalim uradništvom. To je naša moralna etična potreba, to je naša državljanska pravica. Učiteljstvo vendar ne sme biti izvzeto od pravice in pravičnosti. Dravljanska enakopravnost je predpogoj učiteljevi svobodi. Učiteljstvo naj bo odvisno le od prosvetnih oblasti in ne od političnih, posveča naj vse svoje sposobnosti šoli in prosveti in s tem narodu, nikakor pa naj se ne smatra za orodje s katerim bi hoteli pridobivati ljudstvo razni politiki in nepolitiki, ki hočejo s svojim lažnim vplivanjem odvzeti šoli in učiteljstvu njegov pravi namen ter oboje postaviti v službo lastnega egoizma.

Svoboda je za učiteljstvo nujna potreba, a za njegovo delo — pogoj.

Samo svobodni, stalni učitelji morejo vzgajati svobodnega otroka, samo svobodni učitelji morejo s svojim delom zapustiti vidne kulturne sledove za seboj.

—ž

Naš odgovor na članek „Rana med učitelji“

Na članek »Rana med učitelji« v 36. in 37. številki »Gorenjca« z dne 7. in 15. septembra 1935 smo poslali uredništvu dne 23. septembra t. l. v priporočenem pismu svoj odgovor s prošnjo, da se priobči v prvi sledeči številki. Odgovor bi imel iziti v 39. številki navedenega tednika z dne 29. septembra. Ker Gorenjec ni priobčil lojalnega popravka, pri našemo svoj odgovor v celoti spodaj.

RANA MED UČITELJI.

Z ozirom na članek, priobčen pod gornjim naslovom v 36. in 37. številki. Vašega tednika, prosimo, da blagovolite priobčiti objektivni pravič in resnici na ljubo sledeči naš odgovor:

Deklaracija kakor resolucija sta javen akt XV. glavne skupščine JUJ in naslovljena na našo javnost, torej na vse stanovse brez

izjeme. Zato so neupravičeni in pogrešni za ključki rektorja visoke pedagoške šole v Zagrebu g. dr. Stepana Bosanca, ki prenaša v svojem članku v »Hrvatski straži« z dne 28. avgusta št. 197 »Staleška politika JUJ« točko o naši obojsbi lažnega nacionalizma in patriotizma le na učiteljstvo. Kaj je dalo g. dr. Bosancu povod za tako tolmačenje deklaracije, nam ni znano, ugotavljamo pa, da je apliciranje deklaracije zločin na en sam stan neobjektivno in pristrano. Ker se naslanja članek »Rana med učitelji« v 36. in 37. številki »Gorenjca« na izvajanja rektorja visoke pedagoške šole in na izvajanja skoraj dobesedno ponatiskuje, je jasno, da so tudi v njem ti zaključki pogrešni.

S tem pa ne trdimo, da ni bilo tudi v vrstah učiteljstva nekaj žalostnih primerov nacionalnega in patriotskega osumljenja in ovajanja lastnih stanovskih drugov. Vendar

je peu Juri Nabore teja 20. Novembra teja leta 1775. ki je u an osazheto faro perfhou. (Izšla je l. 1871. na 3. str. v 4. pri Egerju v Ljubljani. Glej Simončičovo bibliografijo str. 374.) Nekateri se niso razumeli in so se jezili — drugi so se smejali. Posebno so bili hudi na vrstice:

Kir bo jabuk dost' pr'nesu.
(v šolo namreč)
Tist' bo dobro glav' mov.
A' za ušesa ga bom stresu.
Kir bo prazen k' men' pr'šou.

Se vse zanimivejše dve črtici je pa priobčil Bernard Tomšič v S. P. l. 1854; kjer opisuje vse težave učiteljstva pri pobiranju svoje plače. Zelo zanimiva je za nas tudi dr. Lahova študija: Šmarnski šomašter in njegova doba.

Bernard Tomšič je spisal: Smešnico in resnico. Ne bom napisaval vse, omenim le tiste točke, ki so za našo razpravo najvažnejše.

K županu, kjer je tudi gostilna, je prišel v nedeljo popoldne novodošli učitelj, da se z njim resno pogovori glede šole. V ta pogovor so se vmešali trije že malo od vina prehlajeni vinski bratci: Boštjan, ki je v govor vmešaval frazo: Kaj sem hotel reči, Urban, ki je prepletel svoj govor z besedama: Na priliko in Jernej, ki je na koncu privedel besedo: takole.

Kaj sem hotel reči — Boštjan je začel: »Od vas mi dozdaj še vse dopada. — Ne žamerite mi gospod učitelj, če vas v neki reči grajam, in to je v prvič, da se niste danes v primerni pesmi za pobrano bero pri farmanih v cerkvi zahvalili.«

Urban: »Vaš sprednik — na priliko — ni tega nikoli pozabil.«

Jernej: Drugo leto pravim ne boste nič dobili — takole.

Boštjan: V drugič ste se v beri preveč pokoncu deržali, kakor, da bi bil kmet vaš sluga — — — Drugo pot, kadar pojdete po bero, glejte, da se z duhanom obedovje baže preskrbite (najbrž kavo in tobak), šalite se kolikor je moč s seljani, zakrožite kako posvetno pesem, hvalite žene, te vam bodo dale jajc, slanice, masla, kako pišče, šako moke, suhih češpelj in kerhlov. Kaj sem hotel reči. Če tega ne storite, vas bodo mladi in stari gospodarji pustobo imenovali in le toliko dali, kolikor ravno morejo in še to z godrnjanjem.

Jernej: Jaz rečem nadalje takole, da bi prej, ko Vam bomo derv vozili, se takole v primerni pesmi v cerkvi pri farmanih priporočili, kar je bilo od njega dni navada pri nas in tudi mora biti, ako hoče učitelj takole v topli sobi spati. — — —

Zupan, ki se je ujezil, je potolažil učitelja s temi besedami: »Naj vas to prazno berbranje ti heni dobro poznanih mož; revnih bajtarjev — — — nikakor ne žali. Vsi pošteni možje, katerih je hvala Bogu večina v fari, vas čislajo in hvalijo. — Res, da je bil dozdaj učitelj v beri pravi mučenik, če se ni ljudem uklanjal, če temu ali unemu ta ali una pesem ob nedeljah ni po volji bila, ga je očitno grajal in mu le pičlo meril. Temu mora sedaj konec biti. Vaše zadržanje o beri je vse hvale vredno, da se za krvavi zaslužek vaš ljudem ne hlinite in ne ližete. — — — Da se za pobrano bero pri očitni službi božji v pesmi farmanom zahvalili niste je tudi prav, ker se v tempejnu božjem le Bogu, ne ljudem hvala pet sme. — — —« (Dalje prih.)

Ciril Petrovc:

Slike iz naše preteklosti

(Nadaljevanje.)

Ze prvi letniki »Učit. tov.« — še bolj pa njegovega predhodnika Šolskega Prijatelja (SP) opisujejo težavne razmere učiteljskega stanu prav zaradi plače. Cela knjiga bi se dala iz tega napisati, ne da bi postala dolgočasna. Koliko tragike je v tem iskanju zaslужke ravno pri takratnem učiteljstvu. Koliko zmožnih ljudi se je takrat moralno izgubilo in zapilo! — Koliko jih je v svojem delu popolnoma otopelo. Naša mlajša generacija nima prilike, da bi se o tedanjih razmerah dovoljno poučila in s pravim razumevanjem čitala take epizode. Ker sem prepričan, da ne bodo izostale tudi take glede pobiranja bere in drugih zaslužkov po tedanjem učiteljstvu, naj tu napišem nekoliko besed v pojasnilo.

Kjer se je ustanovila kaka šola, se je sestel odbor za šolo vnetih mož in določil kolikšni bodo učiteljevi dohodki. Ta sestavljeni proračun, ki je natančno določal koliko dobi učitelj kot učitelj, kot cerkovnik in kot organist, so tedaj imenovali »facion«. Dohodke določene v njem je tedaj dobival učitelj ali v denarju, ki so ga ljudje nosili k županu — če so ga — ali k učitelju samemu, ki je v dila v tem svoj poseben zapisnik. To se je godilo redkokje. Največkrat je dobival učitelj plačo v poljskih pridelek, ki jih je moral jeseni pobirati od hiše do hiše. Najeti je moral voz z voli, ali s konji in pomagača. Na voz je dejal več vreč, za vsako vrsto prideleka eno, in tako obhodil vse vasi in njih hiše v župniji ter se vračal potem s polnimi, večkrat pa

Union čokolada Union kakao Union bonboni

so bili ti primeri zelo maloštevilni in so izšla skoraj vsa osumljanja in ovažanja iz krogov drugih stanov tako v mestih kakor na deželi. Istovrstno ugotovljamo tudi, da se je učiteljstvo kot stan v svoji organizaciji dosledno in brezkompromisno prizadevalo za povzdigo etičnih in moralnih vrednot v lastnih vrstah. Kolikor je bilo prijavljenih dokazanih primerov kakršnegakoli sumničnega ali ovažanja, jih je obravnavala organizacija v svojih stanovskih razsodiščih in je krivce izločila iz svojih vrst.

Kakor je rektor g. dr. Bosanac pogrešno tolmačil točko deklaracije glede nacionalizma in patriotizma, tako je prenesel tudi pomen zadnjega odstavka v točki »Prosvetna personalna politika« nepravilno samo na učiteljstvo. Ta točka deklaracije glasi dobesedno: »V vsakem posamezniku je potrebno vzgojiti čut odgovornosti pri javnem in stanovskem delu in zahtevati na odločujočih mestih samo ljudi neoporečnega poštenja«. Tudi ta odstavek se tiče prav vse javnosti. Zahteva ljudi nespornega poštenja na odločujočih mestih je bila naslovljena predvsem na vodilne osebe v državi, ki odločajo o zasledbi teh mest. Zahteva čuta odgovornosti je poudarila učiteljstvo zaradi žalostne izkušnje, da za izvršene krivice dostikrat ni bilo mogoče najti povzročitelja in da zanje ni hotel nositi njihove odgovornosti. Ravno ta točka pa se tiče učiteljstva najmanj in je naslovljena predvsem na druge kroge.

S stališčem, poudarjam glede izvenšolskega dela, se učiteljstvo v celoti strinja, saj sta bila narodna šola in učiteljski stan, ki sta radi uvedene prakse in pritiska za izvenšolsko delo največ trpela. Učiteljstvo je bilo zato, umevno, tudi prvo, ki je javno in internop opozarjalo na vseh mestih na škodljivost pretrganega dela izven šole za delo v šoli, ki je učiteljeva prva dolžnost. Zahtevalo je poleg tega polno svobodo v izbiri področja pri javnem delu. To delo pa mora biti prilagojeno razmeram in potrebam kraja in ne more ter ne sme biti diktirano.

V nadaljevanju svojega članka »Rana med učitelji« v 37. številu, navaja »Gorenjec« v odstavku, ki govori posebej o razmerah na Gorenjskem tudi stavek: »Najžalostnejše pa je bilo to, da so se sicer redko ali vendar nali celo ljudje iz vrst samega učiteljstva ljudsko in srednješolskega, torej tovariši, ki so v znaku in pod masko »državotvornosti« vršili ožabno službo v denunciranju.« Apletira na uredništvo »Gorenjca«, da ta imena objavi. To je potrebno, da madež ne bo ostal po nedolžnem na ljudeh nespornega poštenja v vsakem oziru in da se trditve konkretno podpre.

V predzadnjem odstavku govori »Gorenjec« o rojstnem datumu deklaracije in pravi, da bi bilo potrebno, da bi učiteljska organizacija tako glasno kot sedaj povedala svoje stališče že tedaj, ko so morali nekateri učitelji na pot nezasluzenega trpljenja, po-

tem da bi imelo učiteljstvo res ugled. Ker da so se vršili protesti učiteljstva le v piamissimu, niso niti dosegli do odločujočih mest itd.

Ne mislimo se spuščati v polemiko, resnici in pravici na ljubo pa se čutimo dolžne ugotoviti sledeče:

Pravi rojstni datum deklaracije je leto 1926, ko si je učiteljstvo po žalostnih izkušnjah preteklosti kot stan postavilo na kušnjah nepolitično bazo in preosnovalo svojo organizacijo na izključno stanovski podlagi. Zaradi nezdruženosti v prosvetno personalni politiki je bilo opetovano v položaju, da je moralo javno poudarjati vsa ta stališča. Naj navedemo samo dobo po letu 1931. Meseca novembra 1932. je bila sprejeta spomenica, ki kaže na kvarne pojave v prosvetno personalni politiki. Spomenica je bila razposlana na vsa odločujoča mesta in natiskana v 15. št. »Učiteljskega tovariša« iz leta 1932. Vsi nagovori predsednika sekcije na predsedniških zborih in skupščinah, vsa tajniška poročila in številni članki v »Učit. tovarišu« so jasno in odločno zastopali načela, ki jih vsebuje letošnja deklaracija XV. glavne skupščine. Prav enako deklaracijo je podal predsednik sekcije v svojem programatičnem nagovoru na banovinski skupščini v Ljubljani leta 1933. (»Učit. tovariš« z dne 21. sept. 1933 št. 7.) Ravno tako je poudarila vse točke letošnje deklaracije tudi resolucija IV. banovinske skupščine v Ljubljani v letu 1934. (»Učit. tovar.« z dne 4. okt. 1934 št. 10.) Še več. Ta resolucija je v tako žarki luči osvetljevala storjene krivice, da objava v celoti ni bila pripuščena. Poslana je bila vsem našim dnevnikom, prineslo jo je pa le »Jutro«. V okrepitve resolucije je bila izdana meseca avgusta 1934 še posebna spomenica s konkretnimi primeri izvršenih nepravilnosti in krivic. Naravno je, da zato ni mogla v javnost. Delo učiteljske organizacije pa ni ostalo le na načelnem, marveč je vse napore posvečala tudi korekturi izvršenih premostitev, upokojevitv in drugih krivic ter je s svojim delom v veliki meri tudi uspeła.

Za vse te ugotovitve imamo dokaze. Učiteljska organizacija se zaveda, da je v polni meri vršila svojo dolžnost in stala odločno na braniku stanovskih in državljanških pravic svojega članstva v vseh, tudi najtežjih časih in bo brez omahovanja stopala po tej poti tudi v bodoče. Učiteljsko združenje je javno protestiralo tudi takrat, ko je teror »najbolj poudarjal in grozil«, o čemer so svedoki tudi učiteljski stanovski in dnevni tisk. Kakšne osebnosti koristijo spričo tega dela voditelji učiteljske organizacije lahko pričakovali za sebe ni težko zaključiti.

Uredništvo blagovoli sprejeti za izkaza no ustrežljivost naša najlepša zahvala.

Jugoslovensko učiteljsko združenje
sekcija za dravsko banovino v Ljubljani,
dne 20. septembra 1935.

Tajnik: Metod Kumelj, s. r.

Vprašanje višje učiteljske izobrazbe

Letošnje skupščine, konference in kongresi, ki so razpravljali o reformi učiteljske izobrazbe, soglašajo v zahtevi, da jo je treba tako izboljšati, kakor to terjajo vedno obsežnejše in vedno težavnejše naloge učitelja narodne šole. Naziranjia se razhajajo samo glede oblike tega izboljšanja: medtem ko se nekateri zavzemajo za pedagoške fakultete ter drugi priporočajo univerzam priklapljen pedagoške institut, se ogrevajo tretji — in teh je največ — za docela samostojne, iz stvarnih potreb narodne šole vzrasle pedagoške akademije. Soglasnost pa je spet v naziranju — čeprav se ni izreklo na glas —, da zaenkrat iz raznih razlogov še ni misliti na skorajšnje uresničenje pedagoških akademij. Zopetna otvoritev I. letnikov na določenih učiteljskih šolah to dennevo potrjuje ter potiska ustanovitev pedagoških akademij v bodočnost.

Kakor je prav, da se pri tako dalekosežni reformi ne prenažimo, bi bilo vendarle škoda in nepopravljiva napaka, ako bi po lepih besedah držali roke križem. Delo se mora nadaljevati, in sicer v dveh pravcih. Že zdaj je treba najti sposobnih mlajših ljudi, ki bi se s podpora države doma in v tujini, teoretski in praktično pripravljali za bodoče profesorje pedagoških akademij, tako da bi nekega dne, ko ne bo več vnanjih ovir za njih ustanovitev, imeli na razpolago visoko kvalificirane strokovnjake. Po katerih vidikih bi se naj izvršila ta izbira in kakšna bi naj bila ta priprava, je vprašanje zase, s katerim se bo morala baviti tudi učiteljska organizacija vsaj toliko, da prepreči dostop nesposobnim, zgolj za mikavno akademsko kariero potezajočim se osebam. Prav tako važna pa je druga naloga, ki obstaja v tem, da se sedanje učiteljske generacije z vsemi sredstvi duhovno dvigajo in tako že vnaprej ustvarjajo pogoje za omiljenje neizogibnega trenja, ki bo nastalo med njimi in tistim učiteljskim naraščanjem, ki bo nekega dne jel dotekati s pedagoških akademij.

Toda kako omogočiti ta podvig? Jasno je, da je to najlaže s skrbno in smotno organizirano nadaljnjo izobrazbo, a prav tako jasno je, da se bo velika večina učiteljstva morala zadovoljiti s samoizobrazbo odn. s krajšimi tečaji. Radi tega bo treba v interesu uspevanja narodne šole, kakor v interesu učiteljstva, ki tudi za samoizobrazbo potre-

buje vodnikov in pomočnikov iz lastnih vrst, omogočiti najnadarnejšim (na določenih znanstvenih področjih) potrebno višjo izobrazbo, in sicer na osnovi rigorozno izvajane izbirne ali kvalitativne načela. Bojazn, da se tako odtegnje narodni šoli njene najboljše ali vsaj najnadarnejše osebnosti, ne velja, ker bi nikakor ne šlo za odtegnitev, nego samo za njihovim posebnim zmoglostim ustrežajočo zaposlitev v sklopu narodnega šolstva. Šlo bi predvsem za vodilna mesta v organizaciji narodnega šolstva ali pa za delo, ki radi večje težavnosti in odgovornosti zahteva tudi višje izobrazbe. Vsi ti učitelji z višjo izobrazbo pa bi z druge strani morali s svojimi povečanimi silami pomagati svojim tovarišem pri njih duhovni rasti, a močje globoko prepričanje je, da se bo samo bivši učitelj z vsem srcem in brez zahrbtnosti misli trudil za resničen dvig učiteljstva narodne šole.

Kje naj bi se ti učitelji izobraževali, na univerzi ali na višji pedagoški šoli? Načeloma sta jim odprti — ob izpolnitvi izvestnih pogojev — obe poti. Študij učiteljev na univerzi, glavna zahteva in najvišji ideal nekdanjih borcev za reformo učiteljske izobrazbe, pri čemer pa je igrala važnejšo vlogo težnja po povečanju stanovskega ugledu, kakor resnična korist narodne šole, je danes možen vsakemu absolviranemu učiteljskemu z odlično ali prav dobro opravljenim diplomskim izpitom, toda dostopna mu je samo pedagoška skupina z enim stranskim predmetom. Z vidika narodnega šolstva pa smatram za usodno napako, da more pričeti s študijem takoj po dovršeni učiteljski šoli, torej na osnovi šolskih redov, ne da bi se mu bilo treba poprej izkazati v praksi narodne šole. Borba učiteljstva gotovo ni šla za tem, da se poidecem omogoči boljša karijera, nego za tem, da se vsaj poidecni okoristijo z akademsko izobrazbo v korist celoti. Toda kje je jamstvo, da bo neki odlični dijak po končani univerzitetni študiju vobče koristil narodni šoli, odnosno, da se bo sploh hotel vrniti k nji? Kot profesor na učiteljski šoli bi z obrazovanjem učiteljskega naraščaja še najuspešneje in najposredneje stopil z njo v stik, toda le z večletno predhodno prakso v narodni šoli, za katero bi vendar pripravljaj svoje učence. Kakor so danes prilike, zelo dvomim, da bi se bivši učiteljski -

absolventje filozofske fakultete javili v službovanje na narodni šoli — čeprav bi bilo edino pravilno — ter se potem polagoma pomikal na vodilne položaje v narodnem šolstvu, bodisi kot nadzorniki ali profesorji. In verjetno je, da bodo dragocene moči utekle drugam ter se tako izgubile za narodno šolstvo. Čisto drugačen položaj bi bil, ako bi najprej nekaj let delali v narodni šoli, in šele potem, če so se tudi praktično odlično izkazali, odšli študirat na univerzo.

Seveda bi se nam tudi potem stavilo še drugo vprašanje, ki se ga pa zdaj ne dotikam ter ga omenjam samo mimogrede: ali je način pedagoškega strokovnega obrazovanja, kakršnega nudi danes univerza, prikladen za namene narodne šole. Tehtni pomisleki niso neupravičeni, in vprašanje je, ali ni potreben manj svoboden ter v pravcu interesov bodočega udeleževanja učiteljev primerno vezan študij.

Višja pedagoška šola v obeh pogledih bolj ustreza, čeprav ni dvoma, da je tudi ona potrebna korenite reforme. Svoje slušatelje sprejema šole po večletni praksi, študij sam pa je vezan. Ob natančnem izvajanju predpisov je za dobro in pravilno izbiro kandidatov dosti jamstev: najmanj prav dober uspeh diplomskega in usposobljenostnega izpita ter odlična ocena praktičnega šolskega dela po nadzorniku. Vkljub temu bi se morali pogoji poostrižiti še toliko, da bi učitelj smel dalje študirati šole po 5-letni odlični praksi v narodni šoli in da bi moral opraviti strog sprejemni izpit, ki bi naj dokazal, da se je kandidat dovolj intenzivno bavil s študijem svoje skupine ter da je sposoben za znanstveno delo.

Višja pedagoška šola bi bila potrebna reforme tudi v tem, da bi njeni profesorji, kolikor niso že itak univerzitetni profesorji, bili polnovredno graduirani docentje, kakor se to zahteva na drugih visokih šolah ter bi se tako tudi po činu in prejemkih popolnoma izenačili z drugimi visokoškolskimi profesorji. Še važnejše bi bilo, da bi se poverilo vodstvo viš. ped. šole najodličnejšemu pedagoškemu strokovnjaku, ki ga sploh premoremo. Ta boljši vnanja reforma bi imela nad vse blagodejne posledice tudi navznotraj, med tem ko bi na zunaj zavod pridobil na ugledu.

Najvažnejša reforma pa bi sedla v samo organizacijo višje pedagoške šole, tako da bi se sedanje strokovne skupine pomnožile s tremi pedagoškimi. Kakršna je namreč višja ped. šola zdaj, pripravlja izključno za pouk na meščanskih šolah ter prav za prav niti ne zasluži svojega imena. Res, da morajo vsi slušatelji študirati tudi pedagoško, osobito metodiko svojih učnih predmetov, toda to se vrši bolj mimogrede ter se glavna pažnja posveča delu v strokovni skupini. Trezen predudarek nam kaže, da se mora višja pedagoška šola ravnati po potrebah narodnega šolstva, ki obružuje poleg srednje šole, praviloma namenjene intelektualni eliti narodne mladine, in strokovnih šol, namenjenih strokovnemu šolanju, maso, ogromno večino narodne mladine. Ta je po svojih sposobnostih in po prilikah, v katerih živi, zelo diferencirana ter zahteva primerne diferenciacije tudi v celotnem sklopu narodnega šolstva, kakor nam to nazorno prikazuje sledeča preglednica.

Sklop narodnega šolstva.

Meščanska šola: šolanje nadnormalno nadarjene dece po dovršeni osn. šoli.

Narodna šola (= otroški vrt, osnovna in višja narodna šola): šolanje normalno ali povprečno nadarjene dece.

Pomožna šola: šolanje podnormalno nadarjene in defektne dece.

Ustanove skrbstvene vzgoje (dečji domovi, zavetišča in vzgajališča).

Ustanove pošolskega obrazovanja (nadaljevalne in ljudske visoke šole).

Iz te tabele sledi, da je treba za nekatere naloge v sklopu narodnega šolstva učiteljstvo še posebej pripraviti, to je, poidecem, ki so za te naloge posebno nadarjeni, nuditi poleg njihove na učiteljski šoli pridobljene izobrazbe še neko posebno višjo izobrazbo. Za delo na meščanski šoli, kjer more bolj nadarjena deca konzumirati več snovi, je potrebna poglobitev v poedina snovna področja. Za delo na pomožni šoli, kjer je treba več pozornosti posvetiti duševnim in telesnim posebnostim (anormalnostim), se mora učitelj poglobiti v psihologijo, a tudi v medicino. Za delo v skrbstvenih ustanovah, ki imajo opravka z dečo, živečo v kakorkoli anormalnem okolju ali prihajajočo iz njega, je potrebna poglobitev v psihologijo in v sociologijo, a tudi v pravo. Tudi za delo v ustanovah pošolskega obrazovanja mladine je dodatno potrebna neka poglobitev, vendar bo v splošnem zadostala samoizobrazba, dopolnjena s primernimi strokovnimi tečaji. Pač pa je potrebna posebna poglobitev v področje celotnega vzgojstva tistim učiteljem, ki bodo ali vodili narodno šolstvo ali pa mu kazali pot k napredku pri vzgojnem, osobito pri učnem delu.

Študij, ki bi omogočil navedene poglobitve, bi se naj vršil na višji pedagoški šoli ter bi trajal po dve leti. Po završetku bi morali slušatelji opraviti predpisan diplomski izpit, ki bi jim zagotovil hitrejšo kretanje v službi in jim dal pravico napredovanja do IV/I (po današnjem uradniškem zakonu). Poedine skupine bi bile v duhu naših izvajanj naslednje:

1. Občepedagoška skupina. Ona bi obsegala gradivo iz celotne pedagoške skupine ter bi služila obrazovanju bodočih sreških šolskih nadzornikov, vadniških učiteljev in učiteljev poskusnih šol, ki jih zaenkrat sicer še ni, ki pa bi jih morali imeti vsaj v večjih mestih, po možnosti pa na vseh sedežih sreških šolskih nadzornikov.

Pripomba. Na osnovi nedavno izišlega pravilnika se sicer morejo učitelji sami usposobiti za položaj sreskega šol. nadzornika s tem, da opravijo nadzorniški izpit. Ker pa ta pravilnik v več točkah nasprotuje Zakonu o narodnih šolah ter tudi sicer ne ustreza svojemu namenu, je upati, da bo prej ali slej ukinjen. Izboljšani pravilnik bi naj ta način kvalifikacije dopuščal samo starejšim učiteljem, ki bi jim bilo težko na stara leta drgniti šolske klopi, dočim bi se naj mlajši vse-kakor šolali na višji ped. šoli ter se tako poslužili blagodat, ki jo nudi smotno pedagoško vodstvo in življenje v velikem kulturnem in pedagoškem središču. Po opravljenem diplomskem izpitu bi seveda ne mogli vsi postati niti takoj niti morda pozneje šolski nadzorniki, vadniški učitelji ter učitelji poskusnih šol, pač pa bi jih bilo treba uporabiti povsod tam, kjer je potrebno posebno večje pedagoško vodstvo, n. pr. zlasti na velikih šolah z več kakor 10 razredi. Razen tega bi se lahko zaposlili kot referente prosvetnih uprav itd. Tako bi vprav občepedagoška skupina najblagodejnejše služila zgoraj očitanim potrebam.

2. Zdravstvenopedagoška skupina. Ona bi obsegala gradivo iz celotne zdravstvenopedagoške skupine (pedagogika duševno zostalnih, gluhozemih, slepih, hromih itd.) ter bi služila obrazovanju učiteljev na raznih šolah za anormalno dečo. Osnovna predavanja iz psihologije, psihopatologije, medicinske psihologije itd. bi bila vsem skupna; drugače pa bi se tvorile poedine skupine za učitelje slepih, gluhozemih, duševnozaostalnih itd. Posebna pažnja bi se v celotni skupini posvečala psihologiji in pedagoški težko vzgojljivih otrok, kar bi pozneje slušatelje usposobilo za voditve posvetovalnic za težko vzgojljivo dečo. Da je ta očitana zdravstvenopedagoška skupina nujno potrebna, ve vsakdo, ki pozna težko delo in veliko odgovornost učiteljev pomožnih šol vseh vrst.

3. Skrbstvenopedagoška skupina. Ona bi obsegala gradivo iz socialne pedagogike (vzgoja zanemarijene mladine, mladinsko skrbstvo, rodbinsko skrbstvo v zvezi s študijem sociologije, higijene, kriminalne ped. itd.) ter bi služila obrazovanju tistih učiteljev, ki bi pozneje delovali pri skrbstvenih ustanovah vseh vrst, kakor v dečjih domovih, zavetiščih, vzgajališčih ali pa v večjih mestih kot vzgojni skrbniki odn. vzgojne skrbnice. Za to področje vzgojnega udeleževanja, ki je pri nas še jako slabo razvito, se doslej sploh ni zahtevala nikaka dodatna izobrazba, toda skrbstveno vzgojno delo je tako težavno, tako da bo treba zamudo čimprej popraviti. Skrbstveno pripravljeni in izobraženi učitelji bodo morali pozneje priklicati v življenje nekaj, česar dozdaj tudi še nimamo, roditeljske in posebno materinske šole.

4. Meščanskošolske skupine, ki jih je bilo doslej 5, naj ostanee zaenkrat neizpremenjene.

Tako reformirana višja pedagoška šola bi imela 8 strokovnih skupin, od katerih bi vsaka na svoj način služila celotnemu narodnemu šolstvu. Dosedanja v. p. š. iz mnogih razlogov ni uživala tistih simpatij učiteljstva, ki bi jih čisto potrebovala ter tu in tam tudi zaslužila, saj so mnogi njeni absolventje še vedno goreči poborniki interesov narodne šole, reformirana pa bi lahko bila vse do dokončne reforme učiteljske izobrazbe tista ustanova, ki bi ji morala veljati skrb in ljubezen vsega jugoslovanskega učiteljstva. Najprej se bo seveda treba boriti za skorajšnjo izvedbo očitane reforme, kar bi ne bilo zvezano niti s prevelikimi denarnimi žrtvami niti s posebnimi organizatoričnimi težavami. Ob enodušni volji jugoslovanskega učiteljstva bo borbi kaj hitro sledila zmaga, z njo pa dragoceno jamstvo za mogočim povzdig našega narodnega šolstva.

Gustav Šilih.

Pelikan
RADIRKA

ZA NAVADNE
KOPIRNE
IN BARVNE
SVINČNIKE

GÜNTHER WAGNER k. d.,

Zagreb — Poštni predal št. 94